

SOKOKLÉS

ZLONKY

Fragmenty Sofokleových her se nám dochovaly porůznu. Zatímco nálezy literárních textů na egyptských papyrech jsou poměrně chudé, dochovalo se značné množství jednotlivých slov, ojedinělých veršů i souveršů z nejrůznějších her v pozdějších literárních pramenech.

Papyrové nálezy přinášejí úryvky her, které žily v pozdější době, a jsou svědectvím obliby, případně i literární úrovně té které hry. Tak papyrus nalezený v egyptském Oxyrhynchu se zlomkem veršů *Krále Oidipa* pochází až z 5. století n. l. (*PapOx* 1369). Jiný z téhož naleziště nás seznamuje s textem tragédie *Aiás*, napsaným ve 3. století n. l. (*PapOx* 2093). S postupem papyrologického bádání se o některých zlomcích prokázalo, že je moderní badatelé připsali Sofokleovi neprávem (*Achajský sněm*). K jiným zase přistoupily nové zlomky, například k satyrskému dramatu *Ínachos*. Žádný papyrový nález nepřekonal však papyrus publikovaný r. 1912 *Huntem a Wilamowitzem* (*PapOx* 1174), v němž se nám zpřístupnil text *Skídičů*. O rekonstrukci hry se neobyčejně úspěšně pokusil *Ferdinand Stiebitz*, jehož překlad zde spolu s rekonstruovanými verši zařazujeme podle vydání z r. 1942. Protože papyrové nálezy přinášejí text náhodně dochovaný — třeba často rozsáhlejší —, jsou nově objevené verše často chudé svým obsahem.

Literární tradice nám zachovala zlomky jiného druhu. Jsou to místa, která zaujala gramatiky a slovníkáře svou neobvyklostí — z těch jsme zde podali jen nepatrné ukázky, jejich typem je zlomek 157 (*Achilleovi milci a z očí svých metají kopí* —, a dále taková, která zaujala svou myšlenkou. Obsahově plné verše se objevují ve formě citací, ale je nepochybné, že pozdější autoři často znali mnohé verše jen nepřímou ze sbírek vhodných citátů.

Obsah jednotlivých her nám většinou uniká, neboť

zlomky jsou velmi skrovné. Náměty si pro ně bral Sofoklés v řecké mytologii: *Thamyrás* například spadl do okruhu *theogonií* (zrození bohů), *Týrós* do *aitólského* okruhu bájí o potomcích Aiolových. Bohatě byl zastoupen okruh *thébských* pověstí například *Potomky*, *athénské* náměty byly předmětem *Kreúsy*, *Thésea* a *Faidry*. Osudy *Tantalova* rodu byly zpracovány ve hrách *Tantalos*, *Oinomaos*, *Átreus* a *Thyestés*; zvláště bohatou studnicí byly pro Sofoklea báje *trójského* okruhu, jako *Hodovníci*, *Aithiopové*, *Láokoón*, *Érigoné* aj. Dochovaly se však názvy her, například *Múzy*, o nichž nevíme vůbec nic.

Antická tradice věděla, že Sofoklés napsal značný počet her. *Aristofanés* z Byzance, slavný gramatik helénistického období, hovoří o tom, že Sofokleovi se připisuje 130 her, z toho sedmnáct neprávem. Toto bohatství je nám ztraceno a jen málo verší anebo tituly her se nám vybavuje ze zapomenutí času. Abychom ukázali tuto šíři Sofokleovy tvorby, zařadili jsme do našeho vydání vedle překladů Sofokleových tragédií i výběr zlomků.

To není správné, aby ušlechtilý muž
se těšil tam, kde potěší ho nepravost.

Zlomek 677 — *Faidra*

Óch, kterak větší radost mohou plavci mít
než zemi z moře dosáhnout a pod střechou
ve spánku slyšet padat hustý dešťiček.

Zlomek 636 — *Tympanisté*

Jak příjemné je těm, co žijí uboze,
i krátký čas se ukrýt svému neštěstí.

Zlomek 409 — *Mýsové*

...
bez útrap není nikdo zde, kdo nejmíň však
jich má, je nejbláženější...

Zlomek 410 — *Mýsové*

...je příjemné se znavit, ruku procvičit.

Zlomek 498 — *Pastýři*

Nejhezčí je mít spravedlivou povahu,
nejprospěšnější prožít život bez chorob,
nejpříjemnější denně brát, co srdce chce.

Zlomek 356 — *Kreúsa*

Krátký čas pro nás je životního běhu,
avšak nebožtík zemí skryt leží
všechny věky...

Zlomek 572 — *Tantalos*

Žij, pij a jez!

Zlomek 167 — *Danaé*

Mlč, chlapče, má i ticho hodně krásného!

Zlomek 81 — *Potomci Aleovi*

Nepátrej po všem! Skryté mnohdy dobrem je!

Zlomek 83 — *Potomci Aleovi*

K čemupak je ti ještě třeba mnohých slov?
Jsou nadbytečná slova veskrz na obtíž!

Zlomek 82 — *Potomci Aleovi*

Ten synek šlechticům se věru vyrovná!
Vše, co je řádné, šlechtnou má povahu!

Zlomek 87 — Potomci Aleovi

Když skončí námaha, pak k čemu další řeč?!

Zlomek 375 — Láokoón

Hrud' mužů šlechtných vždy pevná zůstává.

Zlomek 195 — Potomci Aleovi

Kdo v právu, tozmu není snadné vzdorovat.

Zlomek 78 — Potomci Aleovi

Má velkou sílu v sobě spravedlivá řeč.

Zlomek 80 — Potomci Aleovi

Skrýt vlastní názor — zlo, jež nezná šlechtný.

Zlomek 79 — Potomci Aleovi

Kdo něco dělá, má i něco podstoupit.

Zlomek 229 — Héraklés

Nestejný konec berou spěch a rozvaha.

Zlomek 856 — Neznámá hra

Neznalost — zlo, s nímž nelze vůbec zápasit.

Zlomek 924 — Neznámá hra

Nemějme nikdy radost z mrzkých rozkoší.

Zlomek 926 — Neznámá hra

Nestatečných se štěstí nikdy nedotkne.

Zlomek 927 — Neznámá hra

Podvodník nezná žádnou těžkou přísahu.

Zlomek 933 — Neznámá hra

Je živitelkou četných lidí naděje.

Zlomek 948 — Neznámá hra

Kdokoliv touží po životě v špatnostech,
je buďto zbabělec, či zcela bezcitný.

Zlomek 952 — Neznámá hra

Šlechtný snáší vše, jak jemu náleží.

Zlomek 319 — Ión

Kéž byl jsi moudrý v činu rovném slovům tvým!

Zlomek 896 — Neznámá hra

Když zapomíná muž, pak bere zasvé vděk.

Zlomek 920 — Neznámá hra

Jediný moudrý hyne z hejna hlupáků.

Zlomek 921 — Neznámá hra

Je nerozumný on. Však nerozumněji
ho před zlem právě ony chtěly chrániti.
A který člověk v zlosti ve svých bolestech
si více vezme léku na svou chorobu,
je lékařem, jenž není znalý nemocí.

Zlomek 589 — Téreus

Vysoko myslet — vysoko jednat.

Zlomek 818 — Neznámá hra

A zpučnost tvá
nedojde nikdy k rozumnosti dospělá,
ta kvete mladičká a tak i uvadá.

Zlomek 786 — Neznámá hra

On v hněvu mrštil po mně čpícím nočníkem
a nechybil se. O mou hlavu roztříští
se plná váza s tím, co není vonná mast.

Zlomek 565 — Hodovníci

Proč chválíš to? Vždyť každý vínem zpitý muž
podléhá hněvu a je zbaven rozumu.
Rád hojně řečí darmo vyleje a pak
sám slyší nerad to, co předtím řekl rád.

Zlomek 929 — Neznámá hra

Mně nepovídej, co má zůstat ukryto.
Vždyť tolik pevný žádný zámek na jazyk
nenajdeš, aby tajemství jím neprošlo.

Zlomek 935 — Neznámá hra

Nesnáším, když kdo zkoumá to, co skryto je.

Zlomek 737 — Neznámá hra

Na obtíž soused obtížný, věz!, na obtíž.

Zlomek 753 — Neznámá hra

Když muž je v nouzi, pryč jsou jeho přátelé.

Zlomek 733 — Neznámá hra

Je lépe vzít škodu nežli mrzký zisk.

Zlomek 807 — Neznámá hra

Je milý zisk, byť ze samých lží vycházel.

Zlomek 833 — Neznámá hra

Tak tedy není pěkné lživě promlouvat.
Však komu pravda hroznou zkázu přináší,
buď odpuštěno vyslovit i nepěkné!

Zlomek 352 — Kreúsa

Do stáří času nedospěje žádná lež.

Zlomek 62 — Akrisios

Kdo na kraj nebezpečí zajde v odvaze,
ten zpříma hovoří a pevnou mysl má.

Zlomek 351 — Kreúsa

Jen směle! S pravdou nikdy neklopýtneš sám!

Zlomek 588 — Téreus

Buď vždycky potichu, když postupuješ vpřed!

Zlomek 478 — Palamédés

Už dospěls. Musíš proto mnoho učít se
i mnoho uslyšet a moc se poučit.

Zlomek 694 — Ženy z Fthie

Učím se, co je k učení, a hledám to,
co nalézt lze — oč bohy žádat, žádal jsem.

Zlomek 843 — Neznámá hra

Nezvzniknou pěkné písně z činů nepěkných.

Zlomek 839 — Neznámá hra

V chybování neznáš míru.

Zlomek 798 — Neznámá hra

Pod míru nedej — nepřelej však ani kraj!

Zlomek 796 — Neznámá hra

Nemyslí nikdo na strast, která minula.

Zlomek 375 — Láokoón

Nesejde z vrcholků ti bez námahy nic.

Zlomek 397 — Věšci

Plod žádný nevydají řeči plné lží.

Zlomek 834 — Neznámá hra

Nechť získá pocty muž, byť bez bohatství byl.

Zlomek 835 — Neznámá hra

Nic horší žebrák, má-li mysl šlechetnou.

Zlomek 836 — Neznámá hra

Kdo nezakusil to, co já, ať neradí.

Zlomek 900 — Neznámá hra

Diovy kostky vždycky dobře padají.

Zlomek 895 — Neznámá hra

Jen bohům dovolen je život bez všech zel.

Zlomek 946 — Neznámá hra

...
ani bohům se nedaří věci, jak sami si přejí,
kromě samého Dia. Ten počátek i konec drží.

Zlomek 1129 — Neznámá hra

Tot' boží dar. A nutno neuprchnout pryč
před čímkoliv, co bozi, chlapče, dávají.

Zlomek 964 — Neznámá hra

Ó Slunce, zaplač nade mnou!
O tobě praví mudrci, že otcem bohů jsi
i otcem věcí všech.

Zlomek 752 — Neznámá hra

Co od bohů je,
umírá, však bozi ne!

Zlomek 850 — Neznámá hra

...
boha, jak stojí proti
a jak točí se kolem,
nechcete vidět...

Zlomek 334 — Klytaiméstra

V Diově sadu se rodí
bohatí jen a požehnaní

Zlomek 320 — Ión

Člověk! — Tot jenom prázdný dech a pouhý stín.

Zlomek 13 — Aiás Lokerský

Smrtný lidský rode, ó ty ubohý,
jak nejsme vůbec nic než stínům podobní
a spolu strašnou tíhu země vláčíme.

Zlomek 945 — Neznámá hra

Všichni jsme rod — lidský, jeden — jeden nás den
z matky a otce — všechny jak jsme — ukázal všem.
Nevzrostl nikdo z nás větší než druhý.
Jedny však z nás žíví teď den přenešťastný,
u druhých pak bohatství je, jiné zas svírá
rabské nutnosti pouto.

Zlomek 591 — Téreus

Když bůh to skrývá, co je božské, nepoznáš,
i kdybys kolem toho šel a díval se.

Zlomek 919 — Neznámá hra

Jak bojovat mám — člověk — s božským osudem,
když proti hrúzám nepomáhá naděje.

Zlomek 196 — Potomci

Vždyť žádný vojska velitel by nebyl s to
všem vyhovět a všem se také zalíbit.
A ani Zeus, větší vládce nežli já,
svou vládou není oblíben, — ať dští, či schne.
A mezi lidmi byl by soudem odsouzen.
Tak jakpak já, jen člověk z matky smrtelné,
bych lépe nežli Zeus znal jak v přízni být?

Zlomek 524 — Polyxena

Mé ženy, ani jeden člověk neprechne
před hanbou, sešle-li naň Zeus pohromy.
Útrapy přišlé z nebe třeba snášeti.

Zlomek 680 — Faidra

Ó ústa, která mlčela jste dlouhý čas,
jak máte odvahu teď o tom promluvit?

Než nutnost není tíživější vůbec nic,
pod jejím tlakem taje domu odhalíš.

Zlomek 757 — Neznámá hra

Má větší cenu nebýt nežli špatně žít.

Zlomek 488 — Péleus

Jediný svými pravdami je jeden bůh,
jenž stvořil nebesa a zemi rozlehlou,
modravé mořské vlnění a větrů van.
My, lidé početní, v svém srdci bloudící,
jsme vytvořili pro útěchu vlastních běd
a k počtě bohů jejich tváře z kamene
či z bronzu, ze zlata či ze slonoviny.
A když jim oběti a liché slavnosti
my strojíme, tak myslíme, že ctíme je.

Zlomek 1126 — Sofokleovi podvržený

Líp zavděčit se bohům nežli člověku.

Zlomek 228 — Héraklés

Před boží ranou neuskočí smrtelník.

Zlomek 961 — Neznámá hra

Lidsky má myslet lidská přirozenost
a vědět máme to, že není
než Zeus žádný budoucna
dárce...

Zlomek 590 — Téreus

A: Tys živ a ještě mrtev neodešels v zem?
B: Netísni osud dřív, než bylo určeno.

Zlomek 686 — Faidra

Spojencem nemá osud, kdo nic nedělá.

Zlomek 407 — Ménéos

K ubohým lidem patří plavci na moři,
jimž ani bůh a ani žádný smrtelník
patričnou nikdy nedá za bohatství mzdu.
Na misce jemných vah ten mnohomroucí lid
svůj velký náklad v nebezpečí vydává
a výdělek buď ztratí, nebo zachrání.

Zlomek 555 — Lidé ze Skýru

Je život, synu, nade všechno sladší dar.
Vždyť titíž lidé dvakrát zemřít nemohou.

Zlomek 67 — Akrisios

A lidské věci churavějí od toho,
že lidé léčí všechna zla zas novým zlem.

Zlomek 77 — Potomci Aleovi

Jak příjemné je těm, kdo žijí v nesnázích,
byť nakrátko se moci ukrýt bědám svým.

Zlomek 409 — Mýsově

Divná to věc, že ze zlých činů hříšníci
jen kvetou a si žijí v dobrých poměrech,
že štěstí nemají, co ušlechtili jsou
a k tomu ještě i mají dobré rodiče.
Takto by božstva to, co k člověku má vztah,
neměla dělat. Patřilo by se to tak,
že zbožný má mít jasný prospěch od bohů,
že hříšník má mít zase úděl opačný
a viditelně že má splácet za svá zla.
Pak už by žádný zloduch nežil ve štěstí!

Zlomek 107 — Alétés

Kdo z lidí smrti nadměru se obává,
je blázen. O tu věc se osud stará sám.
Až osudový smrti den se přiblíží,
tu nikdo neprechne, byť došel k Diovi.

Zlomek 951 — Neznámá hra

A: Mne žene touha s tímto současně.
B: Však dojdeš (netlač!) k tomu, co ti určeno.

Zlomek 953 — Neznámá hra

Nad dlouhý život není větší útrapa.

Zlomek 556 — Lidé ze Skýru

Smrt oplakáváš smrtelného člověka,
zda ziskem byl by pro něj — nevíš — příští čas.

Zlomek 845 — Neznámá hra

Přítomný osud nekrop slovy mnohými.
Sluší se býti oplakáván potichu.

Zlomek 653 — Týró

Netřeba dříve velebiti osudy
šťastného muže, než mu život docela
neskončí a než neuběhne dráhu svou.
Vždyť v krátkém, nepatrném čase vezme ti
bohatý poklad přiděl zlého osudu,
když změní místo a když bohům zlíbí se.

Zlomek 646 — Tyndareós

Však kdyby ti, co lkají, mohli léčit zla
a vlastní slzou vrátit život mrtvému,
pak zlato menší cenu mělo by než žal.
Však nyní, starče, je to zcela marné chtít
skrytého v hrobě znovu přivést na světlo.
I mně by se byl pro ty slzy prolíté
můj otec vrátil v denní svit...

Zlomek 557 — Lidé ze Skýru

Ty největší a nejmoudřejší spatřil bys
být myslí takovými, jako je zde ten,
jenž muži v nesnázích dal dobrou radu svou.
Kdykoliv daimón muži, který šťastně žil,
otočí miskou žití tak, by zpátky šla,
pak mnohé, třeba dobře řečené, je pryč.

Zlomek 576 — Teukros

...než druzí třikrát blaženější jsou,
kdo obřad zasvěcení sami uzřeli
a potom přišli do Hádu; tam mohou žít
jen oni — pro ostatní Hádés muka má.

Zlomek 837 — Neznámá hra

Proto se nediv, pane, že já zisku sám
se takto držím. Neboť všichni v podsvětí
jak lidé žijí, a tak toho „mít zisk“
se pevně drží. Avšak vedle majetku
se lidem dostává i mnoho dalšího.
Chváří se muži bez chorob. Však mně se zdá,
že chudák není bez chorob, že choří vždy!

Zlomek 354 — Kreúsa

Šlechtný člověk lidem v nouzi pomáhá.
Však správná rozvaha je velkou bohyň!

Zlomek 922 — Neznámá hra

Můj věčný osud v pevném božském okruhu
se točí a svou proměňuje podstatu.
Podobně po dvě noci i vzhled měsíce
nemůže nikdy zůstat v jedné podobě:
vždyť nejdřív nový vychází z temnot nejasných,
ten svoje tváře vyčistí a doplní,
a až se objeví tvář jeho nejhezčí,
tu opět ubývá a obrací se v nic.

Zlomek 871 — Neznámá hra

Zastíní vše a k zapomnění vede čas.

Zlomek 954 — Neznámá hra

Nic o tom neskrývej, vždyť čas, jenž vidí vše
a všemu naslouchá, též všechno odhalí.

Zlomek 301 — Hipponús

Šlechtné, chlapče, stejně jako udatné
rád Arés odklízí. Však zpupní v řeči své
uprchnou smrti a jsou mimo pohromy.
Neláme Arés špatné stonky pro sebe.

Zlomek 724 — Frygové

Ni stáří nedovede Háda milovat.

Zlomek 298 — Iobatés

Ni Arés nestaví se v cestu osudu.

Zlomek 256 — Thyestés

Rád uloví si v polích mladé muže boj.

Zlomek 554 — Lidé ze Skýru

Jen směle. Velkou pákou na strach budu ti!

Zlomek 760 — Neznámá hra

Hněv starce — ten je jako zcela slabý nůž:
ač ostrý, v jeho ruce brzo ztupí se.

Zlomek 894 — Neznámá hra

Své figurky má přijmout a je postavit
hráč moudrý — a ne žehrat na své neštěstí.

Zlomek 947 — Neznámá hra

Má stáří vysoké zla všechna vtělená:
prýč rozum, bez užítku čin a lichý strach.

Zlomek 949 — Neznámá hra

Ti stáří moudrých lidí nemají, jichž um
je živěn myšlenkou jen na jediný den.
Dopředu myslet — to je velký lidský dar!

Zlomek 950 — Neznámá hra

...a má pak nebožtík
živého chránit proto, že ten zemře též.

Zlomek 381 — Lidé z Lártisy

Noc jedna za tisíce je tomu, komu zle.
A komu dobře, musí zemřít druhou noc.

Zlomek 434 — Nauplios

Když spočítat máš ty, co ve všem šťastni jsou,
nenajdeš mezi lidmi ani jednoho.

Zlomek 681 — Faidra

V neštěstí mysl došla klidu mnoho zří.

Zlomek 661 — Týró

Pomalý dopad mají slova vyřčená,
s námahou projdou uchem, jež je nečisté.
Dopředu hled, dobřízka každý slepcem je!

Zlomek 858 — Neznámá hra

Marnivá prázděň nezrodí nic dobrého.

Zlomek 308 — Ífigeneia

Já ve svém hladu na koláče zírám jen.

Zlomek 199 — Eris

Pro koho bohatství už někdy nebylo
ať velkou věcí, malou, nebo bezcennou?
Nic ze všech věcí nemá stálou hodnotu.

Zlomek 106 — Alétés

Peníze lidem získávají přátele
a po nich funkce; nakonec — i přes vůli —
nejbližší křeslo samovládě nejvyšší.
Proto se peněz nepřitelem žádný muž
nestane, stane-li se, popře nenávisť.
Bohatství schopno je se vplížit v svatyně
i v úřady. A kam by člověk z chudiny
se nikdy nedostal, tam rádo zavítá.

Otrocké tělo, ošklivé a neslavné,
jak ztepilé a moudré vloží na jazyk.
Bohatý možnost má být za nemoci zdráv
a také zakryje i jakékoliv zlo.

Zlomek 88 — Potomci Aleovi

A copak chtěl by někdo býti bezbožný?
Já myslím nikdo. Hleď, ať nezvítězí to,
že byl bys bezbožný a druhé ovládal,
než abys poslouchal a sám byl otrokem.

Zlomek 85 — Potomci Aleovi

Už přestaň. Stačí synem toho muže být,
jen jsem-li jím. A ne-li, menší škoda to!
Co zdá se, má víc síly nežli skutečnost.

Zlomek 86 — Potomci Aleovi

Když hrůzu způsobils, pak musíš hrůzu snést.

Zlomek 962 — Neznámá hra

A špatný není ten, kdo nerad uškodil.

Zlomek 665 — Týró

A je-li vůbec dobré škodu způsobit,
pak nejhorší je, když si sami škodíme.

Zlomek 350 — Kreúsa

Já ti to laskavě a bez donucení
povídám. Ty však sám — jak dnešní moudrý muž —
chval spravedlivé, ale drž se prospěchu.

Zlomek 28 — Aithiopové

Vždyť ten je jenom moudrý, koho bůh si ctí.
Na božstvo hleď, a když i mimo právo jít
ti rozkaz dá, tu cestu musíš vykonat!
Ošklivé není nic, v čem bozi vedou tě!

Zlomek 247 — Thyestés

Když správně mysl smýšlí a když práva dbá,
vše lépe nalezne než mudrc moderní.

Zlomek 101 — Aléetés

Kéž uvidím tě zas být nějak při smyslech,
kdy správných úvah schopen jsi...

Zlomek 108 — Alkmeón

A z těch tvých slov já nevysoudím o nic víc
než z bílé krokvice měřící bílou zeď.

Zlomek 330 — Kédalión

Co v zdání tuším, to chci jasně uvidět.

Zlomek 235 — Érigoné

Je jenom jedno místo v duši člověka,
kde zasahuje bolest stejně jako slast,
a proto slzy prolévá i v radosti.

Zlomek 910 — Neznámá hra

Zlost nemám. Ty, ač dobře děláš, mluvíš zle.

Zlomek 855 — Neznámá hra

V špatnostech prospěch nepřináší stydlivost!
Mlčení totiž obžalobě pomáhá.

Zlomek 928 — Neznámá hra

Sám v sobě krásu měj, kdo pěknou tupíš věc!
Nevzejde velká sláva z bezvýznamných her!

Zlomek 938 — Neznámá hra

Chudoba promíšená s mravem bezbožným
dočista zahubí a změní žití běh.

Zlomek 944 — Neznámá hra

Tak nyní rychle vzhůru. To se nestává,
že výsměch poctivé by snahy uchvátil.

Zlomek 257 — Thyestés

Chraň dobrou pověst stáří patřící.

Zlomek 193 — Potomci

Jak ten, kdo stárne, nemá nikdo přání žít.

Zlomek 66 — Akrisios

Kdybych, když zízniš, tobě všechnu moudrost dal,
víc by ses netěšil, než kdybych ti dal pít.

Zlomek 763 — Neznámá hra

Ze žalu osvobozením je opilost.

Zlomek 758 — Neznámá hra

Ze sudů vystřikává hodně kalů ven.

Zlomek 783 — Neznámá hra

Pít přemoc stejně zlo je jako žízňiv být.

Zlomek 735 — Neznámá hra

Míchejte, noste, ve hlubokou lijte číř!
Ten muž svou práci dříve dělat nezačne,
než dobře pojí — stejně jako v poli vůl.

Zlomek 563 — Hodovníci

Nádobu s octem nechodí se osladit.

Zlomek 306 — Ífigeneia

Jablíčko malé úspěch v lásce znamená.

Zlomek 166 — Danaé

Ta lásky nemoc, to je vytoužené zlo.
Tu chtěl bych zobrazit, však určitě ne zle!
Když objeví se sypký sníh, tu ztuhlý led
si chlapani nabírají svýma rukama,
a takto zakoušejí rozkoš poprvé.
Pak jejich cit už ani nechce z rukou dát,
ni dále držet to, co pro dlaň nevhodné.
Tak stejná touha často žene milence
buď v lásce útočit, či neútočit zas.

Zlomek 149 — Achilleovi milci

Vyberou ženu, která bradou potřásá
jak plamen loučí, když ji oheň uchvátí.

Zlomek 177 — Žádání o Helenu

Tys všechno podnikla, a přesto ženou jsi.
Většího není zla a ani nebude
nad ženu nikdy, pokud lidem vzniká zlo.

Zlomek 189 — Potomci

Takový k ulovení lásky prostředek
má Pelops: jemu z očí vyšlehává blesk.
Tím bleskem plane sice sám, však pálí mne
a tak si měří oči mé, jak při stavbě
se linka zařezává podél krokvice.

Zlomek 474 — Oinomaos

Já sama nyní nejsem nic. Však častokrát
jsem o podstatě ženské uvažovala,
že my jsme nic. Mladičké v domě otcovském
nejlepší, myslím, lidský život žijeme.
— Nerozum dívky vždycky žíví příjemně. —

Když dospějeme a jsme plny rozumu,
jsme vystrkovány a zaprodávány
 pryč od svých bohů otcovských a rodičů,
jdem jedny k cizákům a jiné k barbarům
a jiné v neobvyklý dům a jiné v zlý.
A tento stav, v němž noc nás pojí jediná,
musíme chválit a v něm blaho předstírat.

Zlomek 583 — Téreis

Ani nepřiměřený sňatek,
ani bohatství nepřiměřené
není, dívky, přátel si pro dům.
A mnohé cesty ke zkáze vedou...

Zlomek 353 — Kreúsa

Ne pouze k mužům lásky útok přichází
a též ne k ženám jen. I bohům na nebi
dušemi zmitá láska, v moře doráží.
Ji odvrátit svou silou Zeus všemocný
s to není, a tak rád se podřizuje jí.

Zlomek 684 — Faidra

Já ženské přísahy si píši do vody,

Zlomek 811 — Neznámá hra

V lísání koušeš a jsi fena zákeřná.

Zlomek 885 — Neznámá hra

Tak žádné větší zlo by manžel nezískal
nad ženu zlou. Nic lepšího nad rozumnou.
Z každého muže mluví vlastní zkušenost.

Zlomek 682 — Faidra

Kypřanka, hoši, není jenom Kypřankou,
je rovněž nositelkou mnoha dalších jmen.
Je také Hádés, rovněž Síla nezlomná
i šílená je Zběsilost a bezměrná
též Touha, také Bědování. Vše v ní je
buď činné, či zas klidné, nebo násilné.
Hrud plní každého, kdo v sobě život má.
Kdo nezůstane vzadu za tou bohyní?
Ta přijde mezi plavající rybí rod,
na zemi žije mezi kmeny čtyřnožců,
svou působnost ta mezi ptáky rozdělí,
i vprostřed zvíře, lidí, bohů na nebi.

Že z kola třikrát nevyhodí boha ven?
A jestli smím, však smí se pravda vyslovit,
ta vládne srdci Diovu i bez kopí
i bez meče. Kypřanka všechny záměry
přestříhnout může — ať jsou bohů, či lidí.

Zlomek 941 — Neznámá hra

Vždyť jeho matku Zeus vzal si za ženu,
ne zlatozářný, ani v peří labutí
zahalen, jak když dceru Pleurónovky
oploďnil, ale tak jak opravdový muž:
rychle se k panenskému prahu postavil
ten smilník...

a nedotknuv se jídla ani konvice,
šel rovnou k lůžku dívky v srdci raněný
a onu celou noc s ní v lůžku proležel...

Zlomek 1127 — Neznámá hra

Jsou matce její děti kotvou v životě.

Zlomek 685 — Faidra

Kdy požehnáním obdařen byl příbytek
bez ženy šlechtné, byť zbudřel přepychem?

Zlomek 942 — Neznámá hra

Vždyť v pustém domě žena smýšlí jako muž.

Zlomek 943 — Neznámá hra

Vám řeknu: žena přísahami utíká
bolestem porodu. Však ty když ustanou,
se sama nechá v stejnou polapiti sít,
zmožena touhou po tom, kdo jí hlízký je.

Zlomek 932 — Neznámá hra

Ó ženy, Arés slepý je, nic nevidí
a kančím rypákem jen promíchává zla.

Zlomek 838 — Neznámá hra

Kde rodiče jsou slabší vlastních dětí svých,
tam jistě není obec mužů rozvážných.

Zlomek 936 — Neznámá hra

Až tělo otročí, je mysl svobodná.

Zlomek 940 — Neznámá hra

Jim otročíme my, ač jejich pány jsme,
a třebaš mlčí, musíme jim naslouchat.

Zlomek 505 — Pastýři

Než dobré rady zmůže síla rukou víc.

Zlomek 939 — Neznámá hra

Třebas jsem malý, velké držím vítězství.

Zlomek 41 — Zajatkyně

Kdo za tyranem na návštěvu dochází,
je jeho otrokem, byť přišel svobodný.

Zlomek 873 — Neznámá hra

Za jeho vlády prosí každý o útěk.

Zlomek 382 — Lidé z Lárissy

Ve stycích s moudrým leží moudrost vladařská.

Zlomek 14 — Aiás Lokerský

Ta obec nikdy beze změny nebude,
kde to, co rozumné a spravedlivé je,
se pošlapává a kde užvaněný muž
má bodce šalebné a jimi řídí stát.

Zlomek 683 — Faidra

Jedině zdatnost trvalý má majetek.

Zlomek 194 — Potomci

Nic velkým neprohlas, co není skončeno.

Zlomek 662 — Týró

Ať cokoliv, vše platí jako oslí stín.

Zlomek 331 — Kédalión

A to je jasné: uprchlík, jenž spoután byl
i na nohách, ochotně všechno vypoví.

Zlomek 63 — Akrisios

Vše nezrozené přijde jednou poprvé.

Zlomek 860 — Neznámá hra

Já vyřkl pochvalu. Ty pomni přísloví
„i z velmi malých muž se stane vážený“.

Zlomek 282 — Ínachos

Čas všechno zamlží a k světlu přivádí.

Zlomek 918 — Neznámá hra

Žluč trpkou trpký lék vždy spláchne dočista.

Zlomek 854 — Neznámá hra

Kdo vpravdě blažený, má doma zůstat.

Zlomek 934 — Neznámá hra

Kdo při zřetelné krádeži je dopaden,
ten musí mlčet, třebaš pěkný jazyk měl.

Zlomek 930 — Neznámá hra

I slova v sobě jistou rozkoš chovají,
a to když dají zapomenout jsoucím zlům.

Zlomek 259 — Thyestés

Pro každé dílo, je-li dobře počato,
se sluší, aby stejně tak i končilo.

Zlomek 831 — Neznámá hra

Pokleslá mysl rodí také nemoci.

Zlomek 664 — Týró

To, co příroda člověku dá, to mu nikdy vyrvat nelze.

Zlomek 808 — Neznámá hra

I při své zbabělosti, kterou krmí se,
sám ženský je a v mužích vlastní soky má.

Zlomek 140 — Atreus

Pryč! Rušíš spánek. Lékaře zlé nemoci!

Zlomek 197 — Potomci

Kde o poctivých věcech mluvit svobodně
se nedá, v této obci rozklad vyhrává
a podvody v ní zdravým stavem otřesou.

Zlomek 192 — Potomci

Ne všude možno léky spásy uvidět,
však v prozřavé úvaze...

Zlomek 302 — Hipponús

Netopýr neblahý je pro tvůj zrak...

Zlomek 747 — Neznámá hra

Štír jedovatý pod každým bdí kamenem.

Zlomek 37 — Zajatkyně

Kdo volá to, óchl,
slyšíte nebo darmo naříkám?

„To tobě v strachu vše se ozývá...“

Zlomek 61 — Akrisios

Přivírám oči, hledím a pak povstávám,
sám střežím věc, ne že bych střežen byl já sám.

Zlomek 774 — Neznámá hra

Odvahu, ženo! Většina těch hrůz, jež sen
nafoukl v noci, za dne se zas rozplyne!

Zlomek 65 — Akrisios

Zlá pověst těm, co předmětem jsou závidi,
dá v špatných spíš než v dobrých věcech zvitězit.

Zlomek 188 — Potomci

Když přistoupila přísaha, tu mysl hned
se stará více. Vždyť si dvojí střeží věc:
přátelské výtky — provinění před bohy.

Zlomek 472 — Oinomaos

Kde špatně žijí, nejen že nic neslyší,
nevidí ale nic, ač jasné věci zří.

Zlomek 923 — Neznámá hra

Špatnosti rychlé přemlouvání provází.

Zlomek 870 — Neznámá hra

Každý, kdo pocituje radost, mluví-li,
nemyslí na to, že je druhým na obtíž.

Zlomek 103 — Aléts

I v krátké řeči mnoho moudrých myšlenek.

Zlomek 102 — Aléts

Řeč krátká vůči oběma jich rodičům
přísluší těm, co myslí rozumně,
a zvláště dívce, která z Argu pochází,
tam mlčení a málo slov je šperkem žen.

Zlomek 64 — Akrisios

U prázdných mužů jazyk pocty dochází,
vždyť u nich slova mají větší moc než čin.

Zlomek 191 — Potomci

Jak hříbě z dobré potravy jsi rozbujněn,
vždyť tvoje břicho i tvá ústa plny jsou.

Zlomek 848 — Neznámá hra

Nezralé pivo ani svině nepijí.

Zlomek 610 — Triptolemos

Zde vládne něha a zvuk šumný polibků.
Já tomu dám, kdo pěkně hraje kottabos,
vítěznou cenu za sražení panáčka.

Zlomek 537 — Salmóneus

Jak lyře kobylka byl odňat od tebe.

Zlomek 36 — Zajatkyně

Píšťaly a ne lyra patří k zármutku.

Zlomek 849 — Neznámá hra

Bohatý závod vyhlásí, všem přístupný,
a kotle dává přinést, z bronzu zrobené,
a číše s výdutí a zlatem pokryté,
i celé stříbrné. Všech dvakrát šedesát.

Zlomek 378 — Lidé z Lárissy

Miluje stříbro každé plémě barbarské.

Zlomek 587 — Téreus

Tanais rozděluje pevniny.

Zlomek 548 — Skythové

Skalp jako ubrousek mu odňal po skythsku.

Zlomek 473 — Oinomaos

Palamis, u nás domácí, je v zimní čas
domovem v Helléspontu, jednoroční však
je v létě u Bosporců v hojném nadbytku.

Zlomek 503 — Pastýři

Ten hradbu vojsku achajskému objevil.
A dále také čísla, váhy s měrami,
jak stavět šik a vysvětlit jak úkazy —

tě všechno první řekl. A též objevil
od jedné k deseti a přes padesát až
k tisíci cestu. On též lidem ukázal
signály ohněm a jim skryté odhalil.
Dál oběh hvězd i jejich míru objevil
i jaká znamení jsou spánku hlídačem,
pro ty, co řídí lodi v dálce na moři,
i roků obraty a chladný západ Psa.

Zlomek 432 — Nauplios

Což tento neukončil jejich hlad a lze
i říct, že pro ně, bojem zmohlé, sedící,
vynašel, čím se moudře stráví volný čas:
figurky, kostky — sladký nečinnosti lék.

Zlomek 479 — Palamédés

Teď v bráně stojí Ainciás, syn bohyně,
má na ramenou otce, jemuž z byssu plášť
spadá dolů podél zad, jež spálil blesk;
a vůkol stojí početný dav otroků.
Veliký zástup tady doprovází ty,
kdo v lásce mají tuto Trójskou osadu.

Zlomek 373 — Láokoön

Můj otec Pandión tak kdysi stanovil,
že břehy této země osadit mám já,
po právu nejstarší... Pak Lykovi
přidělí protilehlý eubojský kraj.
Pro Nísa zvolí k společnému bydlení
kraj poblíž Skirónových skal. A jižní cíp,
zde tento tvrdý Pallas, otec Gigantů,
obdržel losem...

Zlomek 24 — Aigeus

Bohové nikdy — má-li zde co člověk říct —
nebudou s Frygy souhlasit, vždyť začali
být zpupní k Argu. Proti síle nebojuj!

Zlomek 368 — Lakónky

Jste vždycky líknaví a rozvažujete.
Každý z vás vsedě tisíc řečí pronáší
a čin — ten vůbec nijak nechce podstoupit.
Já, jak zde vidíte, jsem k činu připraven,
jsem tu i s vojskem Myrmidonů; odplout chci
a Átreovcům všechnu starost ponechám.

Zlomek 142, 19—24 — Achajský sněm

Když práce skončena, je sladký její plod.

Zlomek 374 — Láokoön

Astyoché: Och óch,

dvakrát já musela jsem bédovat...

Sbor: To nad osudem otce Láomedonta
a poté nad osudy vlastních synů svých.

Astyoché: A potřetí zas sama nad sebou.

Sbor: Však nyní začni rodit...,
když zbavena jsi myslí zmatené.

Astyoché: Osude, osude zlý, cos sedřel mnel!

Sbor: Tos v oči řekla, ale nejsi mimo hru.

Dál různým směrem se vleč!

Astyoché: Osud mě uchopí.

Sbor: Zajisté, osud.

Astyoché: Bude-li to co nejrychleji, bude to co nejlépe.

Sbor: Che ché!

Co říct? Co povědět?

Astyoché: V mém osudu kdo ještě nezasáhne hlavu mou?

Sbor: Osud tě sedřel — nesoudí tě osud však!

Astyoché: Či na mrtvolu — k všemu zlu — v své zpupnosti
ti z Argu v pustém smíchu nohou nestouplí?

Posel: Tam ještě nezašli, by v tvář se chtěli smát,
vždyť zápas společný i oni svedli tam
a mrtví leží málo jenom od sebe.
Jeden je poset ranami a druhý zas
zohaven, sám však zdvojnásobil potupu
Achajců...

...

u rozetaté hrudi sedí mrtvého

ne otec, už však slova říká otcovská.

Nad chlapcem z vlastní krve plakal Priamos

nad synem, rádcem, mužem velmi udatným,

jej nezve Mýsem, ani synem Télefa,

a volá na něj, jako by ho zplodil sám.

Já, chlapče, zradil: tebe a já v tobě měl

poslední spásu pro Erygy a naději.

Čas vzdálen nedlouhý, na mnoho krásného

vzpomínky vzbudíš těm, kdo z bojů vyšli ven,

a věru ani Memnón, ani Sarpédón,

ač statní, takový žal nevyvolali...

Zlomek 210, 30—32 — Eurypylos

Já pláči nad svým vlasem jako kobyla,
jež tvrdě uchopena od svých pastýřů

je v koňské stáji rukou těžkou, venkovskou,
zbavena zlatých klasů vzrostlých ze šje;
a vyvlečena v luhy plné potoků
v nich uží vlastní odraženou podobu,
i hřívu, sebe zneuctěnou nůzkami.
A ten, kdo nezná lítost, by ji litoval
jak zděšena je potupou, jak šílí z ní
v svém žalu a jak nad ztracenou hřívou lká.

Zlomek 659 — Týró

Zlaté oko Spravedlnosti pohlédlo
a práva nedbalému odplatí trestem...

Zlomek 12 — Aiás Lokerský

Pes Diův, orel, zdobí žezlo vladářské

Zlomek 884 — Neznámá hra

Jak mezi listím vysokého topolu,
když ničím jiným, aspoň jeho vrcholkem
otřese vítr, ptačí hnízdo nadnese...

Zlomek 23 — Aigeus

Jak strážci lodi během plavby za noci
v příhodný směr svým bidlem tlačí lodní kýl...

Zlomek 143 — Achajský sněm

Strach, starče, jaký kolem tebe obvívá?!

Zlomek 355 — Kreúsa

Sbor mlčenlivých ryb jen šuměl ve vlnách,
když svoji paní unášely na hřbetě.

Zlomek 762 — Neznámá hra

Nic zvláštního ti neřeknu, ba ani to,
žes vyhnán musils otcovskou zem opustit,
ni to, že Týdeus, když příbuzného krev
byl prolil, v Argu žije jako cizinec,
ni to, že u Théb zkrvavené maso žral
z roztaté lebky Astakova potomka.

Zlomek 799 — Neznámá hra

Za mořem v dáli, za pozemskou hranicí,
za zřídly noci a za nebes hlubinou,
za prastarými háji Foiba...

Zlomek 956 — Neznámá hra

Jakási v moři je
zem Euboiis, na ní réva Bakchova
vyhání na jediný den. Když zasvitne,
vyraší nejdřív zelenavý pupenec.
Když už je den, tak zprostřed révy hrozen jde
a keř se ohýbá a hrozen brunátní.
A večer celá přebohatá úroda
se sama podetne a sama dává mok.

Zlomek 255 — Thyestés

Hélie, pane a posvátný ohni,
na cestách stojící Hekaty kopí,
které při olympské ona službě třímá,
anebo když stojí na trojcestích svatých,
sama ověncena dubovými vínky
se spletení hadů visících jí z šíje.

Zlomek 535 — Sběrači koření

Na pochod vykroč všechen rukovládný lid,
kdož ctíte Dia dceru, zlého pohledu,
Dělnici, svými koši plnými a kdo
kladivem těžkým u kovářiny...

Zlomek 844 — Neznámá hra

Ínachu, otče, tys syn studánek
z otce Ókeana, mocně ty vládneš
Argejským polím a Héřiným stržím,
Pelagům též i Tyrhénům blízkým.

Zlomek 270 — Ínachos

Z těch míst jsem spatřil zasvěcenou Bakchovi
všem dobře známou Nysu, kterou Iakchos,
bůh býčí, spásá, zemi sobě nejlepši,
kde jaký pták by zpěvem neozval se svým?

Zlomek 959 — Neznámá hra

Však boha tohoto já velmi dobře znám,
on moudrým vždycky dává věštné výroky,
je k špatným zlý a zakrátko je poučí.

Zlomek 771 — Neznámá hra

Tam ovčí vlna a s ní vína úlitba
a rovněž vinný, dobře uložený mošt.
Dál plodů všeho chut a ječmen pražený,

z olivy olej a přepracný výrobek
dovednou včelkou připravený z voštiny.

Zlomek 398 — Věšti

Ona otočí od svých rukou zrak a pak
šťávu bělejší mráčku, jež po řezu kape,
zachytí v nádobky z bronzu...
...a kryjící víčka
nádobek zakryjí kořenů řezu,
které ona — křičíc a vyjíc —
šatu zbavena žnula bronzovým srpem...

Zlomek 534 — Sběrači koření

To nevím, že by zařikáním praskl vřed.

Zlomek 508 — Pastýři

O Pélea se nyní starám jediná,
jej starce provázím a vychovávám zas.
Vždyť opět znovu chlapcem je muž zestárlý.

Zlomek 487 — Péleus

Samičky ptačí nevzpomenou na větry
si dřív, než na ně přijde doba snášení.

Zlomek 477 — Oinomaos

A visí dolů jako ptáci v kleci své.

Zlomek 431 — Nauplios

Z dálky si kameni lýdský přitáhni železo blíž.

Zlomek 800 — Neznámá hra

Já, ranní pták, dřív než bych spatřil vozit hnůj,
když čerstvé výhonky jsem kozám přinášel,
jsem vojsko spatřil kráčet podél mořských skal.

Zlomek 502 — Pastýři

Ať stanu se orlem, jenž žene se v mraky,
tu já bych letěl nad neúnavným mořem
k vlnám jasného břehu...

Zlomek 476 — Oinomaos

Jak bez syna a bez ženy i bez domu.

Zlomek 4 — Athamás

Útrapa jaká na mě nepadne? Hned lev,
hned had, i oheň s vodou zas!

Zlomek 150 — Achilleovi milci

Kde já jsem, kde našel květ
starost rychle tišící...?

Zlomek 172 — Dionýsiskos

Sfoukne se jako bodláková pápěrka.

Zlomek 868 — Neznámá hra

Můj štít je děravý jak pánev k tavení.

Zlomek 35 — Zajatkyňe

Otevřít bránu duše na klíč zavřenou.

Zlomek 393 — Věšci

Slíď za vším možným — lidská svinstva vyslídíš.

Zlomek 853 — Neznámá hra

Och starče, jaký strach tě křídly ovívá?

Zlomek 355 — Kreúsa

Jen směle. Budu v strachu velkou podpěrou!

Zlomek 760 — Neznámá hra

Jsou sladké plody námahy, když minula.

Zlomek 374 — Láokoón

Poučí ve všem stáří i věk předlouhý.

Zlomek 664 — Týró

Když boží obrád už je dobře ukončen,
tak pojďme nyní, hoši, tam, kde výchovu
nám dnešní moudří učitelé poskytnou.
Tam nutno denně školní látku přibírat
— pokud je možno stále lepší poznávat.
Vždyť jinoch každou špatnost ihned ovládne,
když sám ji pozná bez námahy u sebe.
Pořádnou věc si v paměť nevštípí, i když
se vezme učitel — jen těžko zvládne ji.
To tedy střežme si a na to dbejme též,
ať, chlapi, nezdá se, že nevychovců
jsme plémě nebo těch, co otce mají pryč.

Zlomek 1120 — Sofokleovi podvržený

POZNÁMKY

K ANTIGONĚ

- 19 o bratřích — tj. o Eteokleovi a o Polyneikovi
20 dobrý Kreón — míněno ironicky
24 běloštitý argejský voj — argejské vojsko bylo podle tradice opatřeno bílými štíty
24 přílbice s chocholem z žití — na přílbicích vojáků byly upevněny chocholy z koňských žití
24 vzdorný drak — tím je míněno thébské vojsko; drak je přirozený protivník orla, k němuž básník přirovnává argejské vojsko
25 ohněnoš — tj. Kapaneus, jeden z sedmi argejských vůdců. Vychloubal se, že zničí město i proti vůli Diově; na svém štítě měl obraz muže mávajícího pochodní s nápisem „zapálím město“
25 svou zbroj tu Vítězi Diovi nechalo v daň — ukořistěnou zbroj nepřátel obětovali Thébané Diovi jako trofej
25 krom nešťastných bratří — oba bratři padli, proto nemohl žádný z nich obětovat Diovi zbroj svého protivníka
26 dle práva příbuzenství — po smrti Oidipových synů zdědil vladařskou moc Kreón jako nejbližší příbuzný muž
30 prstí vyprahlou je posypal — u Reků bylo posvátným zákonem posypat nepohřbenou mrtvolu aspoň prstí, aby nebožtík v podsvětí došel pokoje
31 byl každý hotov zdvihat žhavý kov — na důkaz své nevinny v přestoupení Kreontova příkazu
32 potřásali skrytě hlavami — obrazné přirovnání k tažným zvířatům, která potřásáním se hledí zbavit obtížného jha
33 má-li míněti tak klamně člověk, jenž si umínil — hlídač vtípkuje se slovem „mínit“ v duchu tehdejších gramatických snah
37 trojí obět ulévá — ulíthba vody, mléka a medu (příp. oleje nebo krve obětních zvířat) byla obvyklá obět zesnulým
38 milé své — hlídač byl zřejmě předtím otrokem v domě Oidipově
44 tys těm vděk činit chtěla, oněm já — tj. ty ses chtěla zavděčit Kreontovi, já Polyneikovi a bohům v podsvětí
46 poslední teď již ratolest — Antigóně
53 zemrouc kohos usmrtí — Haimón tak naznačuje svůj úmysl, že rovněž ukončí svůj život
55 jen co bych ušel hříchu — těm, kdo byli odsouzeni k pohřbení zaživa, bylo zvykem dát do hrobu trochu pokrmů, neboť bylo pokládáno za hřích usmrtit odsouzenence hladem